

Electromagnetism I

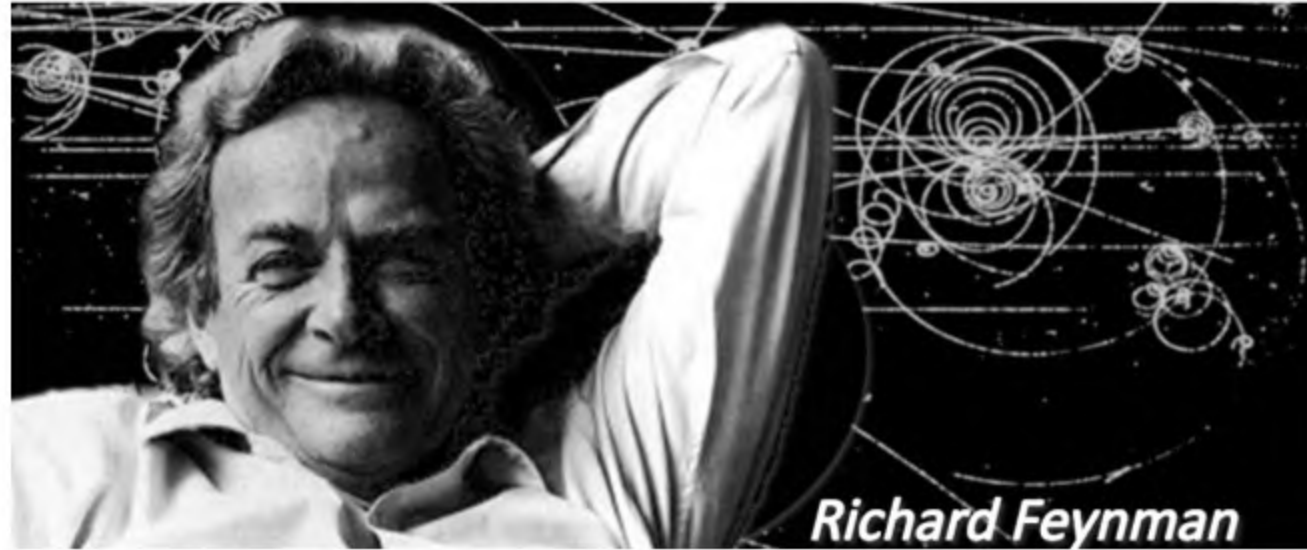
Faculty of Physics-Kharazmi University

Dr. Faramarz Kanjouri

Spring 2023

دانشگاه خوارزمی

اگر همواره مانند گذشته بیندیشید، همیشه همان چیزهایی را
به دست می آورید که تا کنون کسب کرده اید

فاینمن

درس شانزدهم

میدان الکتریکی

Electric Field

$$\oplus \quad m \mathbf{a} = \mathbf{F}_q$$

$$\mathbf{E}(\mathbf{r}_q) = \lim_{q \rightarrow 0} \frac{\mathbf{F}_q}{q}$$

میدان الکتریکی یک میدان برداری است.

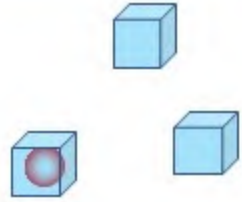

میدان الکتریکی ناشی از مجموعه‌ای از بارهای نقطه‌ای، چگالی خطی، چگالی سطحی و چگالی حجمی بار الکتریکی

$$\begin{aligned} \mathbf{E} = & \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \int dv' \rho(\mathbf{r}') \frac{(\mathbf{r} - \mathbf{r}')}{|\mathbf{r} - \mathbf{r}'|^3} \\ & + \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \int da' \sigma(\mathbf{r}') \frac{(\mathbf{r} - \mathbf{r}')}{|\mathbf{r} - \mathbf{r}'|^3} \\ & + \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \int dl' \lambda(\mathbf{r}') \frac{(\mathbf{r} - \mathbf{r}')}{|\mathbf{r} - \mathbf{r}'|^3} \\ & + \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \sum_i \frac{q_i (\mathbf{r} - \mathbf{r}_i)}{|\mathbf{r} - \mathbf{r}_i|^3} \end{aligned}$$

با استفاده از تابع دلتای دیراک می‌توان برای یک بار نقطه‌ای، واقع در نقطه‌ی r_0 چگالی حجمی بار الکتریکی به صورت زیر تعریف کرد:

$$\rho(r) = q\delta(r - r_0)$$

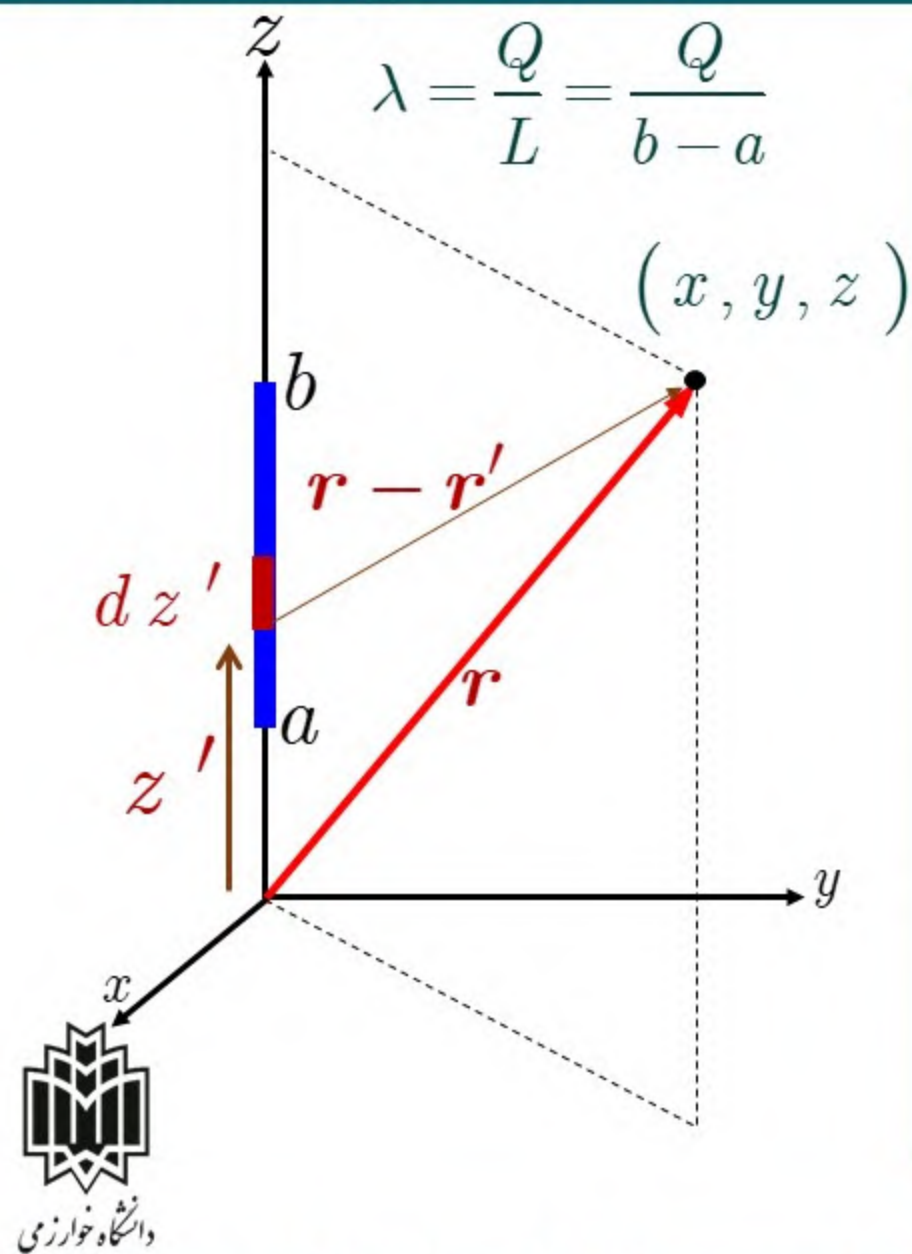
و برای مجموعه‌ای از بارهای نقطه‌ای، چگالی حجمی بار الکتریکی به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$\rho(r) = \sum_{i=1}^N q_i \delta(r - r_i)$$

هم‌چنین **بارهای خطی و سطحی** را می‌توان به همین شکل بر حسب چگالی حجمی بار الکتریکی نوشت. پس به طور کلی میدان الکتریکی را می‌توان بر حسب چگالی حجمی بیان کرد:

$$E = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \int dV' \rho(r') \frac{(r - r')}{|r - r'|^3}$$

$$\mathbf{E}(\mathbf{r}) = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \int \lambda dl' \frac{\mathbf{r} - \mathbf{r}'}{|\mathbf{r} - \mathbf{r}'|^3}$$

$$\mathbf{r}' = z' \hat{\mathbf{e}}_z$$

$$dl' = dz'$$

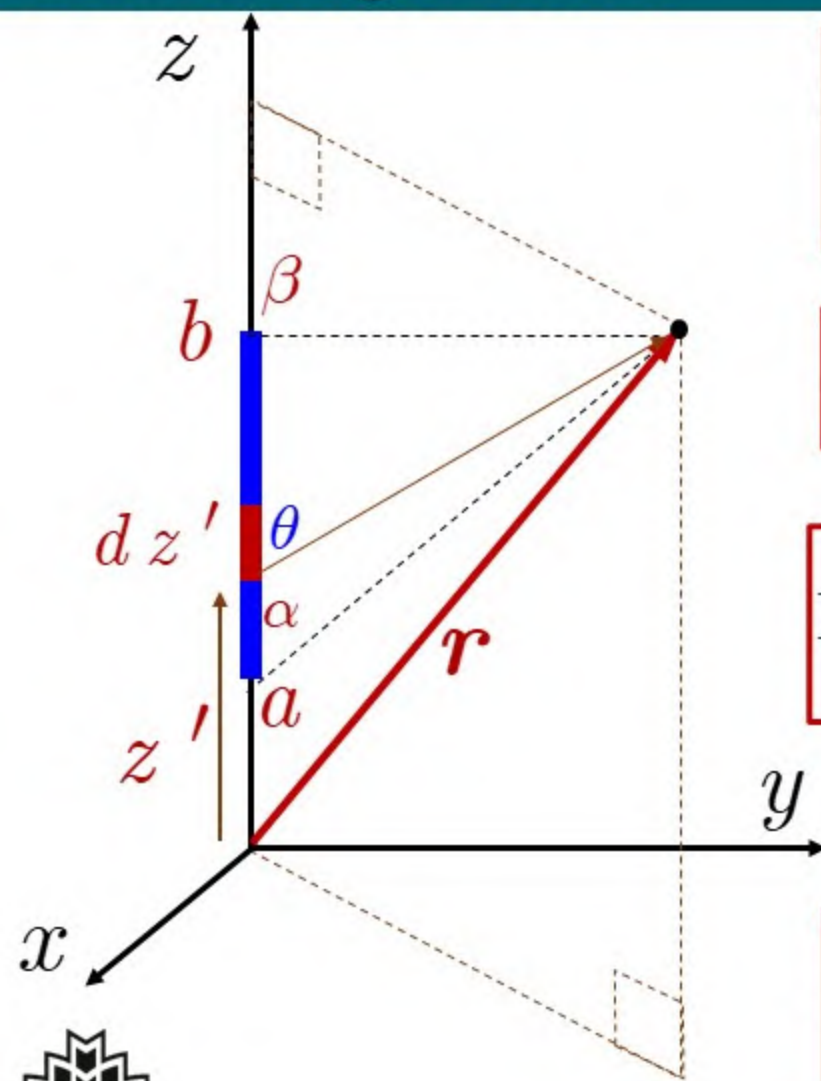
$$\mathbf{r} = x\hat{\mathbf{e}}_x + y\hat{\mathbf{e}}_y + z\hat{\mathbf{e}}_z$$

$$E_x = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \int_a^b dz' \frac{x}{\left[x^2 + y^2 + (z - z')^2\right]^{3/2}}$$

$$E_y = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \int_a^b dz' \frac{y}{\left[x^2 + y^2 + (z - z')^2\right]^{3/2}}$$

$$E_z = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \int_a^b dz' \frac{z - z'}{\left[x^2 + y^2 + (z - z')^2\right]^{3/2}}$$

$$E_x = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \int_a^b dz' \frac{x}{\left[x^2 + y^2 + (z-z')^2\right]^{3/2}}$$

$$z - z' = \sqrt{x^2 + y^2} \cot \theta$$

$$-dz' = -\sqrt{x^2 + y^2} (1 + \cot^2 \theta) d\theta$$

$$E_x = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \frac{x}{x^2 + y^2} \int_\alpha^\beta d\theta \sin \theta$$

$$E_x = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \frac{x(\cos \alpha - \cos \beta)}{x^2 + y^2}$$

$$\cos \alpha = \frac{z-a}{\sqrt{x^2 + y^2 + (z-a)^2}}$$

$$\cos \beta = \frac{z-b}{\sqrt{x^2 + y^2 + (z-b)^2}}$$

$$E_x = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \frac{x}{x^2 + y^2} \left[\frac{z-a}{\sqrt{x^2 + y^2 + (z-a)^2}} - \frac{z-b}{\sqrt{x^2 + y^2 + (z-b)^2}} \right]$$

و به طور مشابه برای مؤلفه‌ی y به دست خواهیم آورد:

$$E_y = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \frac{y}{x^2 + y^2} \left[\frac{z-a}{\sqrt{x^2 + y^2 + (z-a)^2}} - \frac{z-b}{\sqrt{x^2 + y^2 + (z-b)^2}} \right]$$

محاسبه ی مؤلفه ی z :

$$E_z = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \int_a^b dz' \frac{z-z'}{\left[x^2 + y^2 + (z-z')^2\right]^{\frac{3}{2}}}$$

$$x^2 + y^2 + (z-z')^2 = u^2 \Rightarrow -2(z-z')dz' = 2u du$$

$$E_z = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \left[\frac{1}{\sqrt{x^2 + y^2 + (z-b)^2}} - \frac{1}{\sqrt{x^2 + y^2 + (z-a)^2}} \right]$$

$$\mathbf{E}(x, y, z) = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \left[\frac{\hat{\mathbf{e}}_z - \frac{z-b}{x^2+y^2}(x\hat{\mathbf{e}}_x + y\hat{\mathbf{e}}_y)}{\sqrt{x^2 + y^2 + (z-b)^2}} - \frac{\hat{\mathbf{e}}_z - \frac{z-a}{x^2+y^2}(x\hat{\mathbf{e}}_x + y\hat{\mathbf{e}}_y)}{\sqrt{x^2 + y^2 + (z-a)^2}} \right]$$

$$x^2 + y^2 = \rho^2, \quad \frac{x\hat{\mathbf{e}}_x + y\hat{\mathbf{e}}_y}{\sqrt{x^2 + y^2}} = \hat{\mathbf{e}}_\rho$$

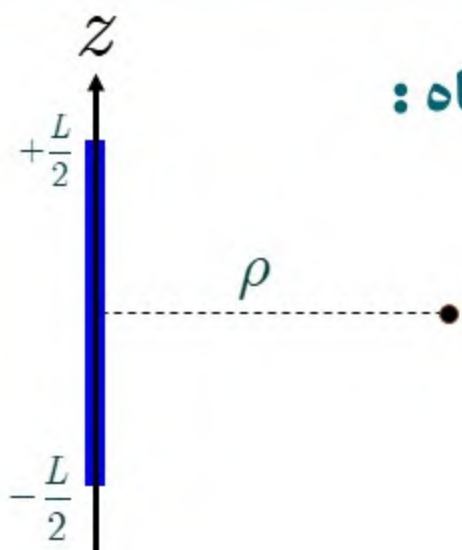
در دستگاه مختصات استوانه‌ای:

$$\mathbf{E}(\rho, z) = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \frac{1}{\rho} \left[\frac{\rho\hat{\mathbf{e}}_z - (z-b)\hat{\mathbf{e}}_\rho}{\sqrt{\rho^2 + (z-b)^2}} - \frac{\rho\hat{\mathbf{e}}_z - (z-a)\hat{\mathbf{e}}_\rho}{\sqrt{\rho^2 + (z-a)^2}} \right]$$

اگر $a = -L/2$ و $b = L/2$ و نقطه‌ی میدان روی عمود منصف میله باشد ($z=0$) آن گاه :

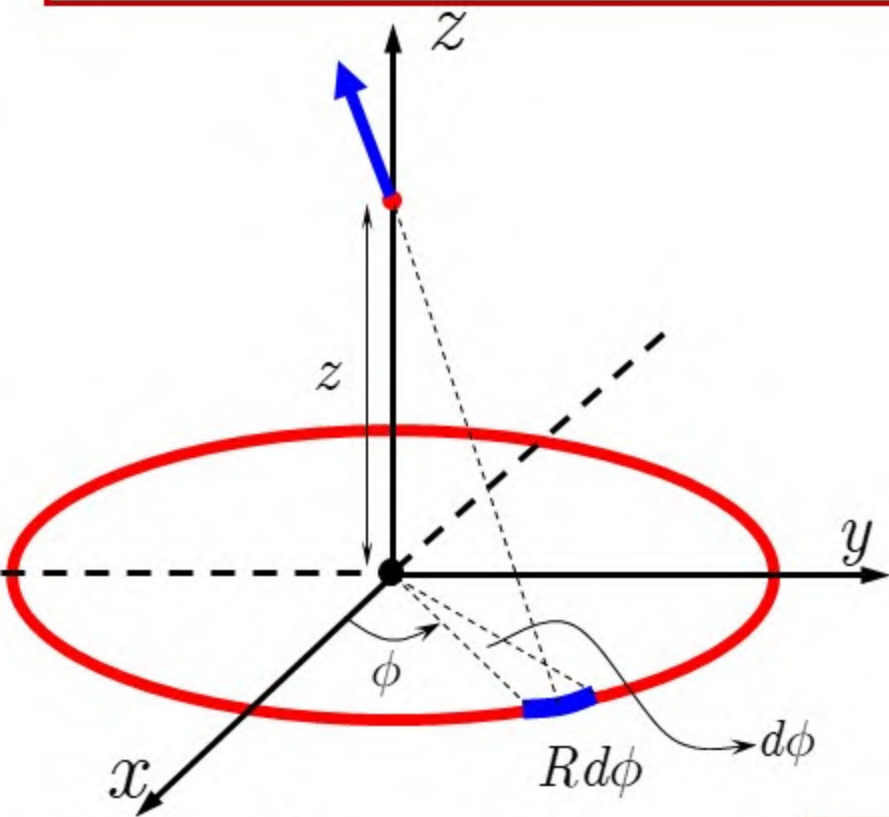

$$\mathbf{E}(\rho, z) = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0(b-a)} \frac{1}{\rho} \left[\frac{\rho \hat{\mathbf{e}}_z - (z-b) \hat{\mathbf{e}}_\rho}{\sqrt{\rho^2 + (z-b)^2}} - \frac{\rho \hat{\mathbf{e}}_z - (z-a) \hat{\mathbf{e}}_\rho}{\sqrt{\rho^2 + (z-a)^2}} \right]$$

$$\mathbf{E} = \frac{Q}{4\pi\epsilon_0} \frac{1}{\rho} \frac{\hat{\mathbf{e}}_\rho}{\sqrt{\rho^2 + \left(\frac{L}{2}\right)^2}}$$

$$\text{if } L \rightarrow \infty \Rightarrow \mathbf{E} = \frac{\lambda}{2\pi\epsilon_0} \frac{1}{\rho} \hat{\mathbf{e}}_\rho$$

بار الکتریکی Q به طور یکنواخت بر حلقه ی دایره ای به شعاع R توزیع شده است. میدان الکتریکی را بر روی محور حلقه در فاصله ی z پیدا کنید.

$$\mathbf{E}(\mathbf{r}) = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \int \lambda d\mathbf{l} \frac{\mathbf{r} - \mathbf{r}'}{|\mathbf{r} - \mathbf{r}'|^3}$$

$$\mathbf{r} = z\hat{\mathbf{e}}_z$$

$$\mathbf{r}' = R\hat{\mathbf{e}}_\rho = R(\cos\phi\hat{\mathbf{e}}_x + \sin\phi\hat{\mathbf{e}}_y)$$

$$\mathbf{r} - \mathbf{r}' = z\hat{\mathbf{e}}_z - R\hat{\mathbf{e}}_\rho = z\hat{\mathbf{e}}_z - R\cos\phi\hat{\mathbf{e}}_x - R\sin\phi\hat{\mathbf{e}}_y$$

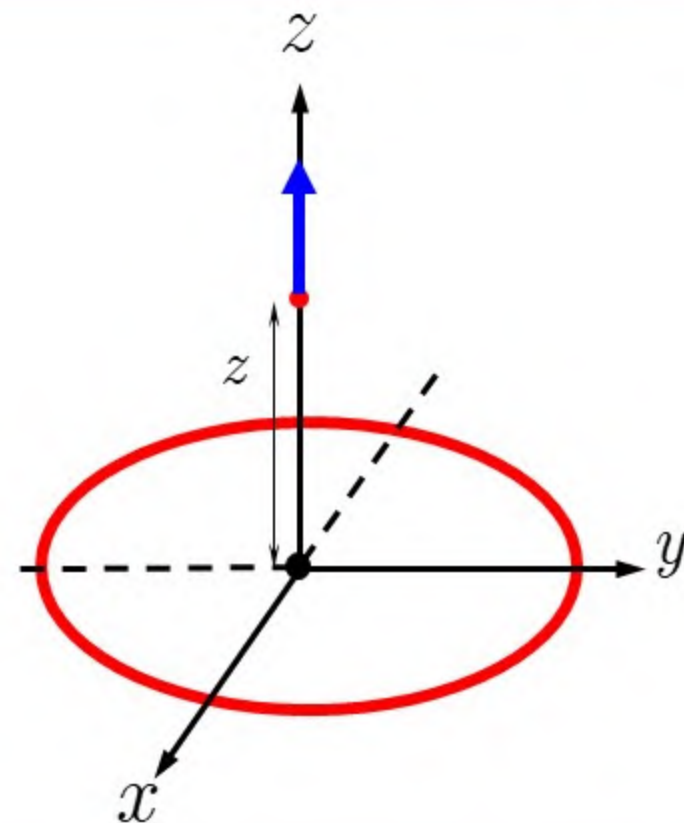
$$dq = \lambda dl$$

$$E_x = \frac{\lambda R^2}{4\pi\epsilon_0 (R^2 + z^2)^{\frac{3}{2}}} \int_0^{2\pi} \cos \phi d\phi = 0$$

$$E_y = \frac{\lambda R^2}{4\pi\epsilon_0 (R^2 + z^2)^{\frac{3}{2}}} \int_0^{2\pi} \sin \phi d\phi = 0$$

$$E_z = \frac{\lambda R z}{4\pi\epsilon_0 (R^2 + z^2)^{\frac{3}{2}}} \int_0^{2\pi} d\phi = \frac{\lambda 2\pi R z}{4\pi\epsilon_0 (R^2 + z^2)^{\frac{3}{2}}} = \frac{Q z}{4\pi\epsilon_0 (R^2 + z^2)^{\frac{3}{2}}}$$

$$\mathbf{E} = \frac{Q z}{4\pi\epsilon_0 (R^2 + z^2)^{\frac{3}{2}}} \hat{\mathbf{e}}_z$$

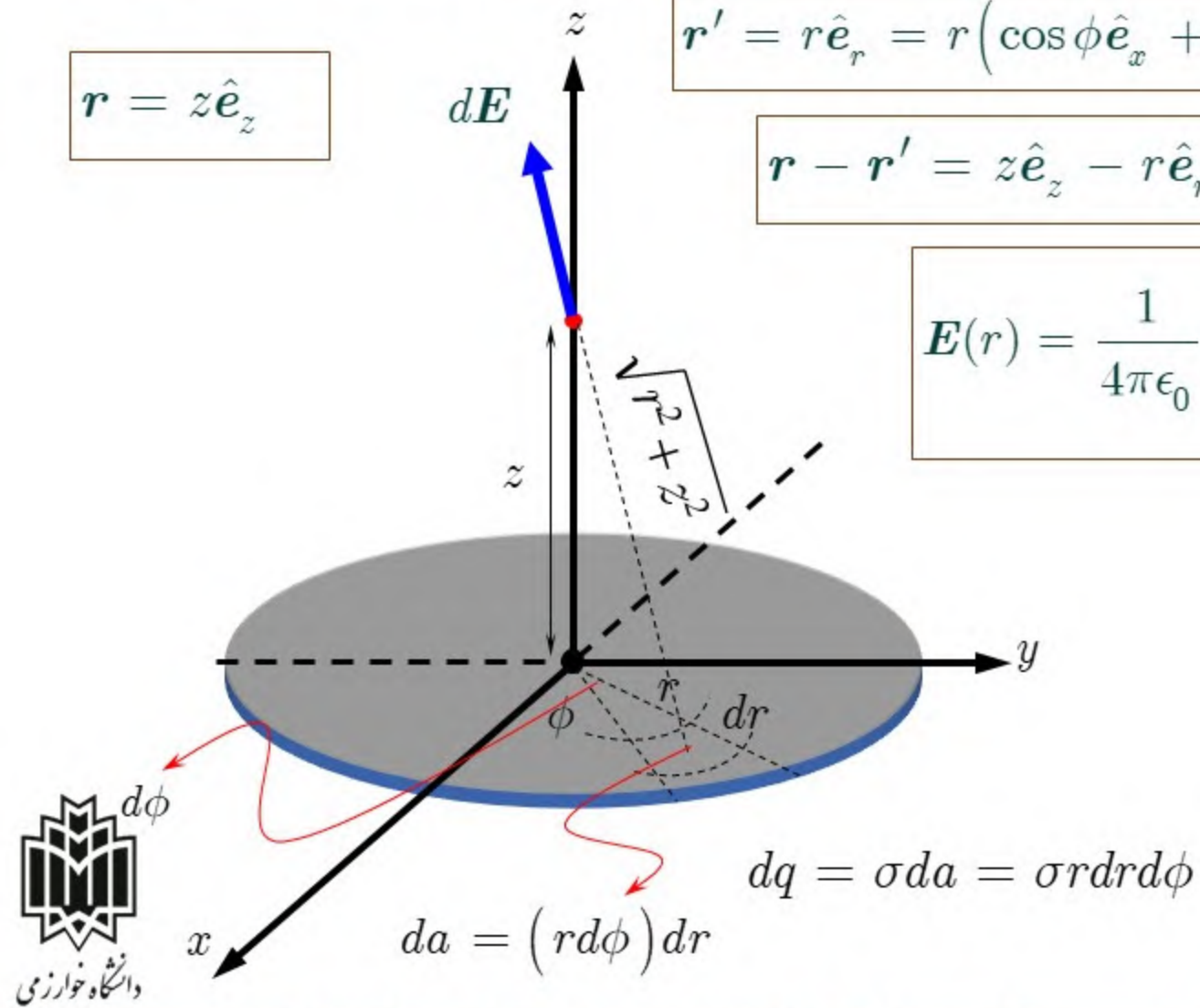
بار الکتریکی به طور یکنواخت با چگالی σ بر روی قرص دایره‌ای به شعاع R توزیع شده است. میدان الکتریکی را با توجه به شکل زیر در نقطه‌ی $(0, z)$ پیدا کنید.

$$\mathbf{r} = z\hat{e}_z$$

$$\mathbf{r}' = r\hat{e}_r = r(\cos\phi\hat{e}_x + \sin\phi\hat{e}_y)$$

$$\mathbf{r} - \mathbf{r}' = z\hat{e}_z - r\hat{e}_r = z\hat{e}_z - r\cos\phi\hat{e}_x - r\sin\phi\hat{e}_y$$

$$\mathbf{E}(\mathbf{r}) = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \int \sigma r dr d\phi \frac{z\hat{e}_z - r\cos\phi\hat{e}_x - r\sin\phi\hat{e}_y}{(z^2 + r^2)^{3/2}}$$

$$E_z = \int_{r=0}^{r=R} \int_{\phi=0}^{\phi=2\pi} \frac{\sigma r dr d\phi}{4\pi\epsilon_0} \frac{z}{(r^2 + z^2)^{3/2}}$$

$$E_x = \int_{r=0}^{r=R} \int_{\phi=0}^{\phi=2\pi} \frac{\sigma r dr d\phi}{4\pi\epsilon_0} \frac{r \cos\phi}{(r^2 + z^2)^{3/2}} = 0$$

$$E_y = \int_{r=0}^{r=R} \int_{\phi=0}^{\phi=2\pi} \frac{\sigma r dr d\phi}{4\pi\epsilon_0} \frac{r \sin\phi}{(r^2 + z^2)^{3/2}} = 0$$

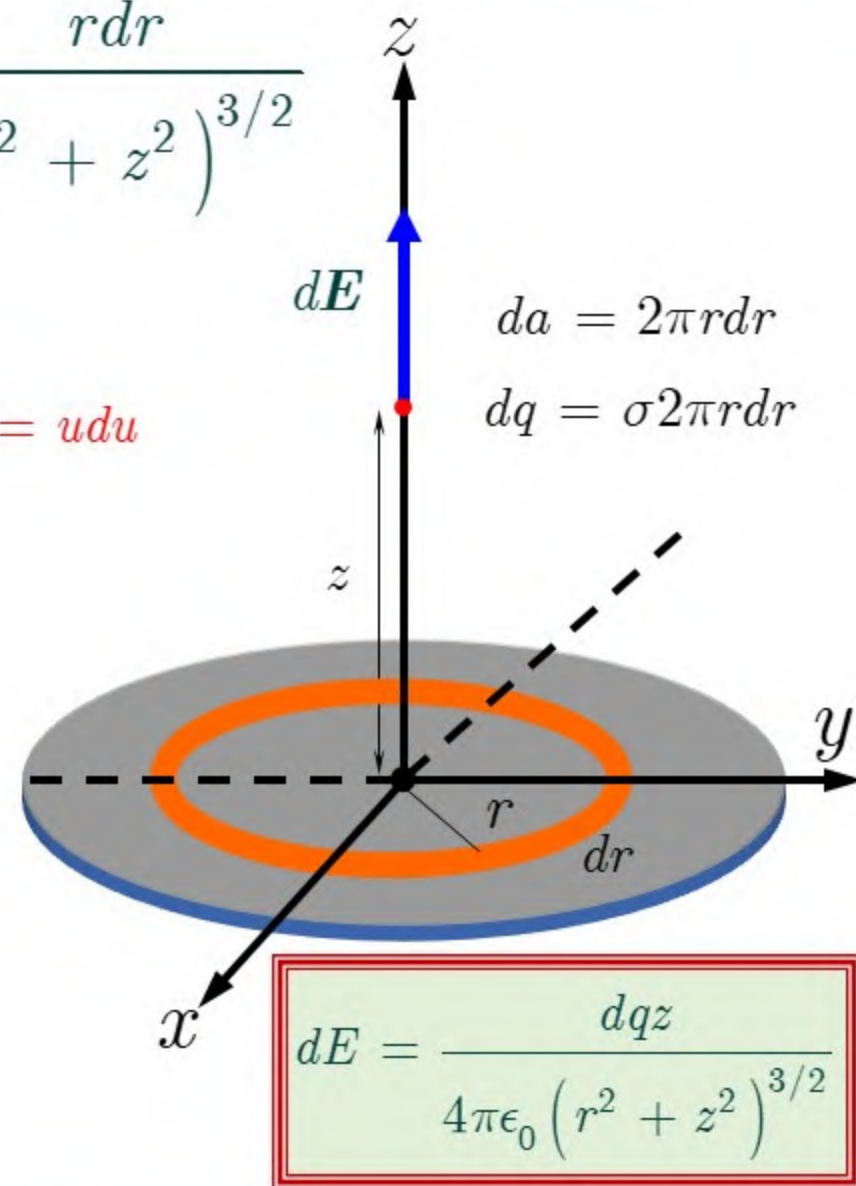
$$E_z = \frac{\sigma z}{4\pi\epsilon_0} \int_{r=0}^{r=R} \int_{\phi=0}^{\phi=2\pi} \frac{rdrd\phi}{(r^2 + z^2)^{3/2}} = \frac{\sigma z 2\pi}{4\pi\epsilon_0} \int_{r=0}^{r=R} \frac{rdr}{(r^2 + z^2)^{3/2}}$$

$$\mathbf{E} = E_z \hat{\mathbf{e}}_z = \hat{\mathbf{e}}_z \frac{\sigma z}{2\epsilon_0} \int_{r=0}^{r=R} \frac{rdr}{(r^2 + z^2)^{3/2}}$$

$$r^2 + z^2 = u^2 \Rightarrow rdr = udu$$

$$|\mathbf{E}| = \frac{z\sigma}{2\epsilon_0} \left[\frac{1}{\sqrt{z^2}} - \frac{1}{\sqrt{R^2 + z^2}} \right] = \frac{\sigma}{2\epsilon_0} \left[\frac{z}{|z|} - \frac{z}{\sqrt{R^2 + z^2}} \right]$$

$$\mathbf{E} = \begin{cases} \hat{\mathbf{e}}_z \frac{\sigma}{2\epsilon_0} \left[1 - \frac{z}{\sqrt{R^2 + z^2}} \right] & z > 0 \\ -\hat{\mathbf{e}}_z \frac{\sigma}{2\epsilon_0} \left[1 + \frac{z}{\sqrt{R^2 + z^2}} \right] & z < 0 \end{cases}$$

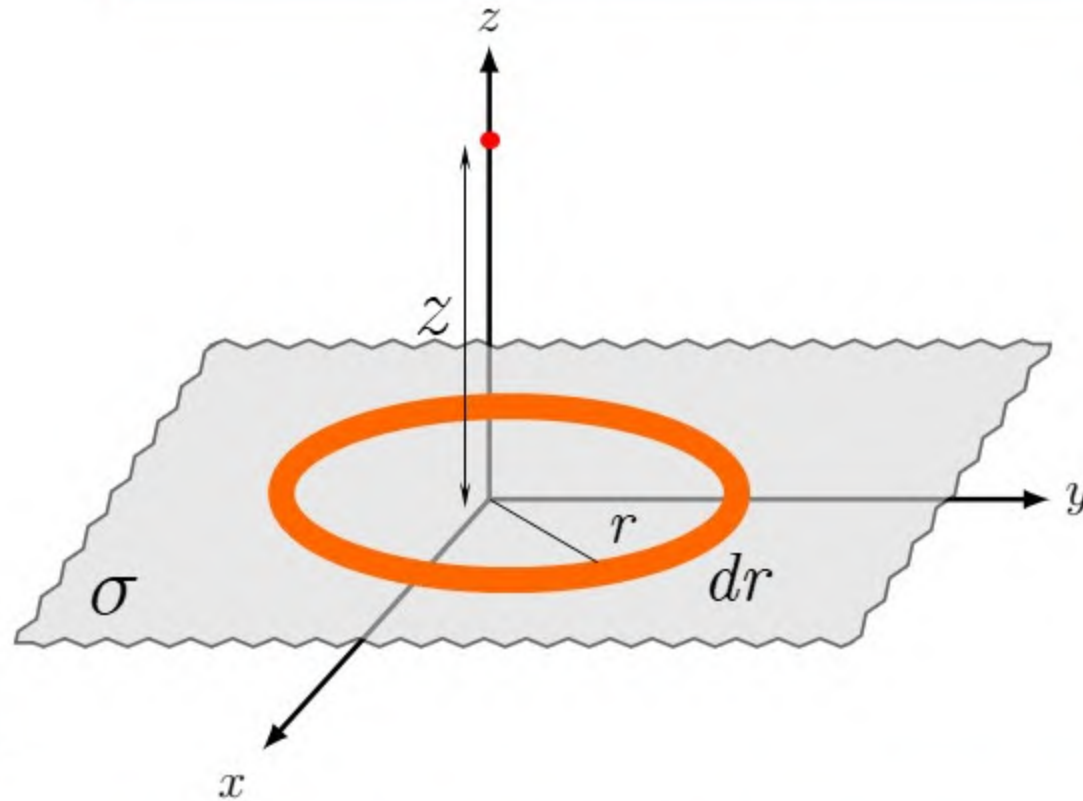

$$dE = \frac{dqz}{4\pi\epsilon_0 (r^2 + z^2)^{3/2}}$$

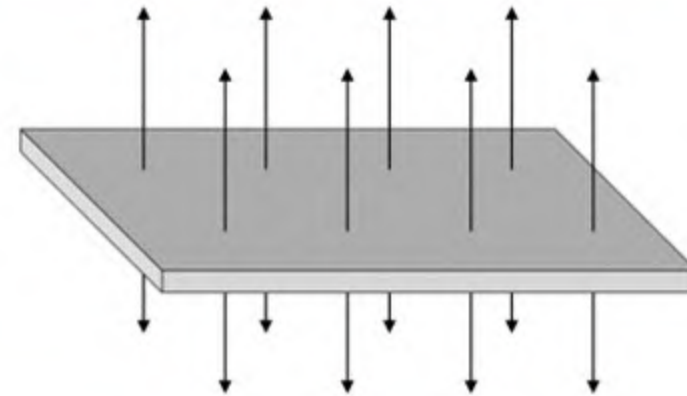

میدان الکتریکی ناشی از یک ورقه‌ی نارسانای نازک با ابعاد بی نهایت و چگالی سطحی باریکنواخت

$$E = \frac{z\sigma 2\pi}{4\pi\epsilon_0} \int_{r=0}^{r=\infty} \frac{rdr}{(r^2 + z^2)^{3/2}} = \frac{z\sigma}{2\epsilon_0} \left[-\frac{1}{\sqrt{r^2 + z^2}} \right]_{r=0}^{r=\infty} = \frac{z\sigma}{2\epsilon_0} \left[\frac{1}{\sqrt{z^2}} \right]$$

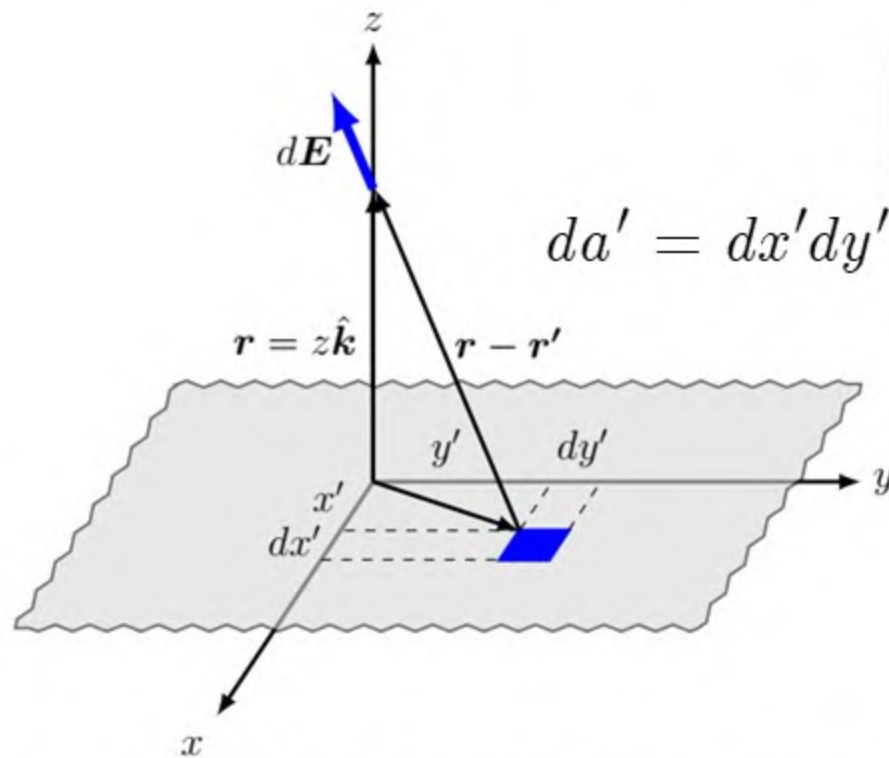

$$\mathbf{E} = \begin{cases} \hat{k} \frac{\sigma}{2\epsilon_0} & z > 0 \\ -\hat{k} \frac{\sigma}{2\epsilon_0} & z < 0 \end{cases}$$

میدان الکتریکی ناشی از یک ورقه‌ی نارسانای نازک با ابعاد بی نهایت و چگالی سطحی باریکنواخت (روش دوم)

$$\mathbf{r} = z\hat{k}, \quad \mathbf{r}' = x'\hat{i} + y'\hat{j}$$

$$\mathbf{r} - \mathbf{r}' = z\hat{k} - x'\hat{i} - y'\hat{j}$$

$$|\mathbf{r} - \mathbf{r}'| = \sqrt{x'^2 + y'^2 + z^2}$$

$$E(\mathbf{r}) = \frac{1}{4\pi\epsilon_0} \int da' \sigma \frac{(\mathbf{r} - \mathbf{r}')}{|\mathbf{r} - \mathbf{r}'|^3}$$

$$= \frac{\sigma}{4\pi\epsilon_0} \int_{-\infty}^{+\infty} \int_{-\infty}^{+\infty} dx' dy' \frac{z\hat{k} - x'\hat{i} - y'\hat{j}}{(x'^2 + y'^2 + z^2)^{3/2}}$$

مؤلفه‌های x و y صفر می‌شود زیرا انتگرال‌دهی آن‌ها توابعی فرد هستند و انتگرال بر روی بازه‌ی متقارن گرفته می‌شود

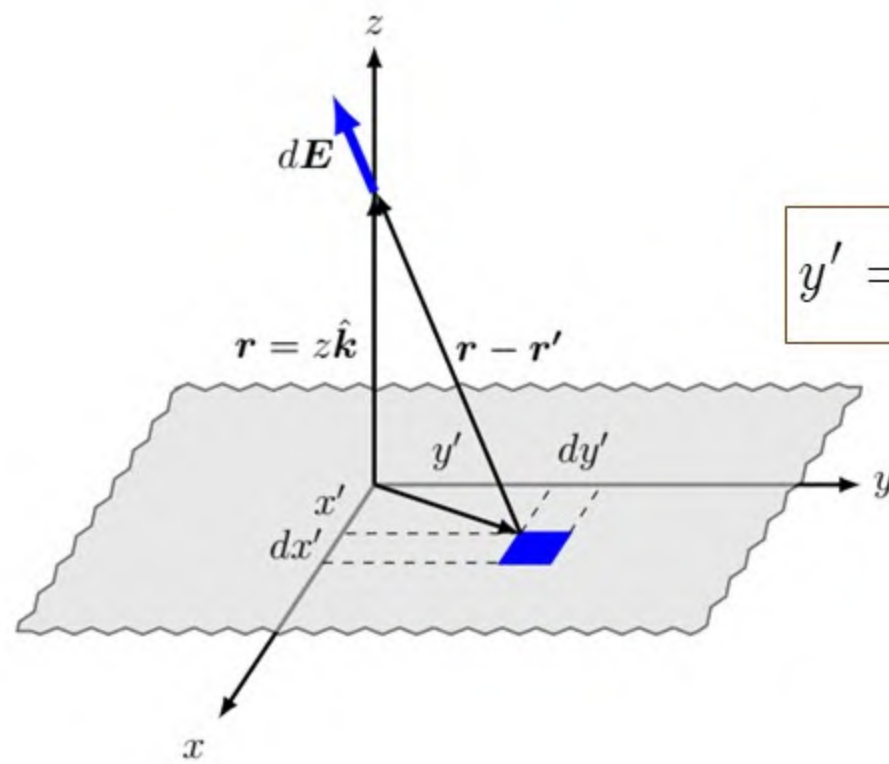
$$E_x = E_y = 0$$

(روش دوم)

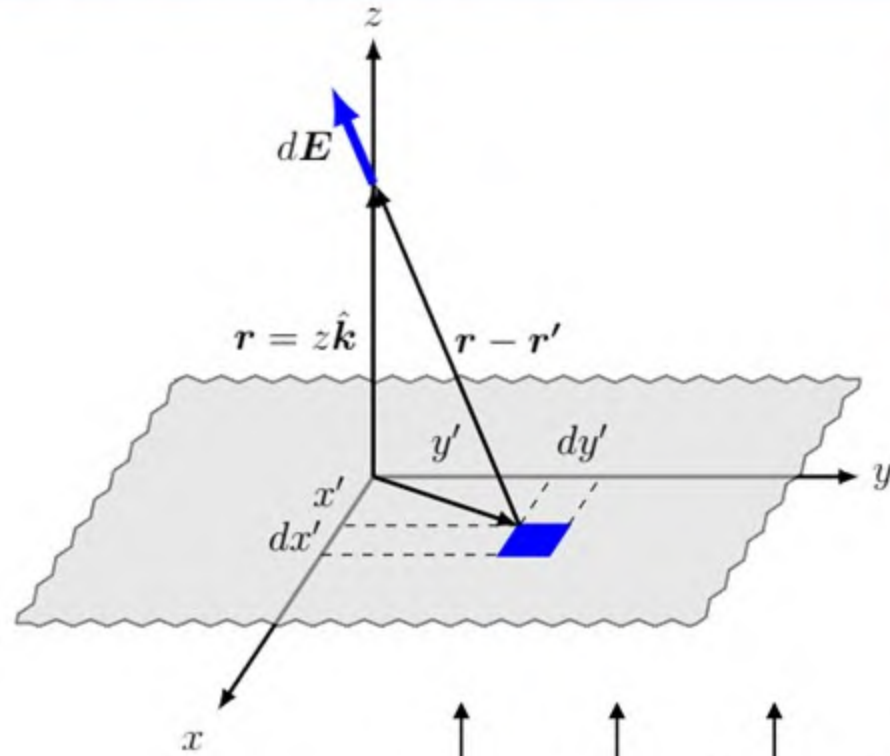
$$E_z = \frac{\sigma z}{4\pi\epsilon_0} \int_{-\infty}^{+\infty} \int_{-\infty}^{+\infty} \frac{dx' dy'}{(x'^2 + y'^2 + z^2)^{3/2}}$$

$$y' = \left(\sqrt{x'^2 + z^2} \right) \tan \theta \quad dy' = \left(\sqrt{x'^2 + z^2} \right) (1 + \tan^2 \theta) d\theta$$

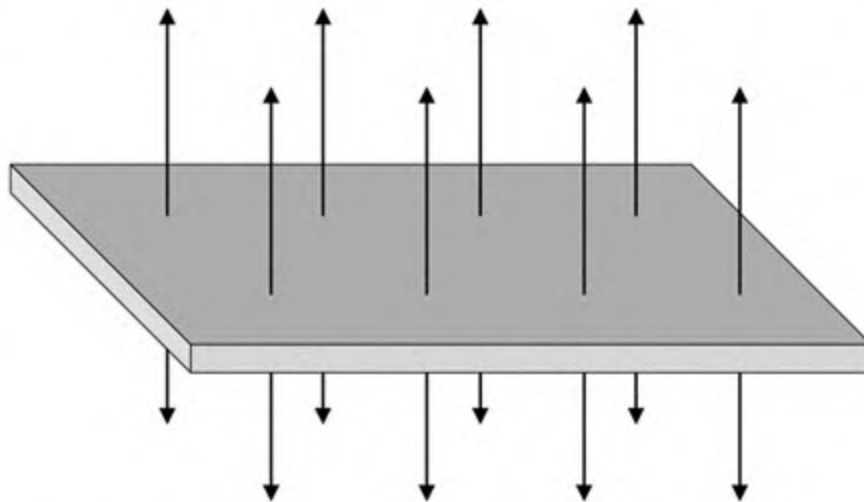
$$\begin{aligned} E_z &= \frac{\sigma z}{4\pi\epsilon_0} \int_{-\infty}^{+\infty} dx' \int_{-\frac{\pi}{2}}^{+\frac{\pi}{2}} \frac{\sqrt{x'^2 + z^2}}{(x'^2 + z^2)^{3/2}} \frac{d\theta}{\sqrt{1 + \tan^2 \theta}} \\ &= \frac{\sigma z}{4\pi\epsilon_0} \int_{-\infty}^{+\infty} \frac{dx'}{x'^2 + z^2} \int_{-\frac{\pi}{2}}^{+\frac{\pi}{2}} d\theta \cos \theta \\ &= \frac{2\sigma z}{4\pi\epsilon_0} \int_{-\infty}^{+\infty} \frac{dx'}{x'^2 + z^2} \end{aligned}$$

برای محاسبه‌ی انتگرالِ اخیر نیز تغییرِ متغیرِ $x' = z \tan \alpha$ را به کار می‌بریم

$$E_z = \frac{\sigma z}{2\pi\epsilon_0} \int_{-\pi/2}^{+\pi/2} \frac{z(1 + \tan^2 \alpha)}{z^2(1 + \tan^2 \alpha)} d\alpha = \frac{\sigma}{2\epsilon_0}$$

$$\mathbf{E} = \begin{cases} \hat{k} \frac{\sigma}{2\epsilon_0} & z > 0 \\ -\hat{k} \frac{\sigma}{2\epsilon_0} & z < 0 \end{cases}$$

شاد و مهربان باشید
